

**Estudi sobre les pràctiques i legislacions entorn
de la**

llengua al cinema en diversos països europeus,
Quebec i **Catalunya**

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

Sumari

- Objectius
- Metodologia
- Els inicis del cinema parlat i legislacions dels règims totalitaris
- “El cinema en català, una Missió Impossible”?
- Pràctiques de les empreses cinematogràfiques en diversos països
- Legislacions i suport institucional als usos lingüístics en el cinema en diversos països
- Conclusions

Objectius

- Analitzar el rol de la llengua en el món cinematogràfic i la influència dels governs totalitaris europeus del s.XX
- Mostrar pràctiques lingüístiques referents al cinema dels països amb llengües comparables al català o amb plurilingüisme oficial, així com també de les seves legislacions
- Analitzar la situació actual del cinema en català a Catalunya, així com el grau de preservació i foment institucional d'aquesta llengua, i posar-ho en relació amb els de les comunitats lingüístiques que han estat objecte d'estudi en aquesta recerca

Metodologia

- Recerca bibliogràfica, i webs de governs i organismes oficials
- Consultes directes a diferents ministeris de cultura, educació i/o comunicació, així com a entitats i fundacions relacionades amb el sector cinematogràfic en diversos països europeus i al Quebec.
- Llista de països comparables (el català té 9.118.882 parlants segons dades oficials del 2007)

Llengües oficials europees amb un nombre de parlants comparable o menor que el català (per ordre descendent)

Llengua oficial	Estat	Parlants
Txec	República Txeca	9.900.000
Hongarès	Hongria	9.500.000
Grec	Grècia	9.500.000
Suec	Suècia	7.700.000
Búlgar	Bulgària	6.200.000
Danès	Dinamarca	5.000.000
Finès	Finlàndia	4.900.000
Eslovac	Eslovàquia	4.600.000
Noruec	Noruega	4.400.000
Lituà	Lituània	2.900.000
Eslovè	Eslovènia	1.700.000
Letó	Letònia	1.400.000
Estonià	Estònia	930.000
Islandès	Islàndia	270.000

Estats plurilingües i les seves llengües oficials comparables al català

Estat	Llengua oficial	Parlants
Finlàndia	Finès	4.840.000
	Suec	295.000
Bèlgica*	Neerlandès	5.600.000
	Francès	4.100.000
Suïssa*	Alemanys	4.590.000
	Francès	1.470.000
	Italià	470.000

- Legislacions que s'han estudiat : Eslovàquia, Lituània, Letònia, Estònia, Eslovènia, Finlàndia, Suïssa i Quebec.
- Treball de camp del maig a l'octubre del 2009

Els inicis del cinema parlat i legislacions dels règims totalitaris

---

- Amb la introducció del so al cinema, les empreses del món cinematogràfic inverteixen molts recursos per instaurar les seves estratègies lingüístiques segons la composició sociolingüística i el règim de llibertats de cada país

- Els governs totalitaris europeus del segle XX imposen en molts casos la modalitat i la llengua de traducció de les pel·lícules com a forma de control social i manipulació ideològica

- La transició cap a la democràcia i el capitalisme de la majoria d'estats que havien estat sota règims totalitaris comporta la creació de mesures per restablir els usos de les llengües pròpies i oficials (ex. Estònia, Letònia, Lituània).
- També les pràctiques cinematogràfiques d'altres països democràtics amb llengües comparables mostren un ús normal i generalitzat d'aquestes llengües (ex. Quebec, Suïssa i Dinamarca)
- En el cas de l'estat espanyol, els ciutadans catalans encara no tenen garantit aquest dret.

“El cinema en català, una Missió Impossible”?

- A l'Estat espanyol, la dictadura de Franco imposa aquest tipus de censura al cinema **també com a estratègia efectiva de repressió cultural i lingüística interna**

Orden del 23 de abril de 1941

“Queda prohibida la proyección cinematográfica en otro idioma que no sea el espanyol” (art.8)

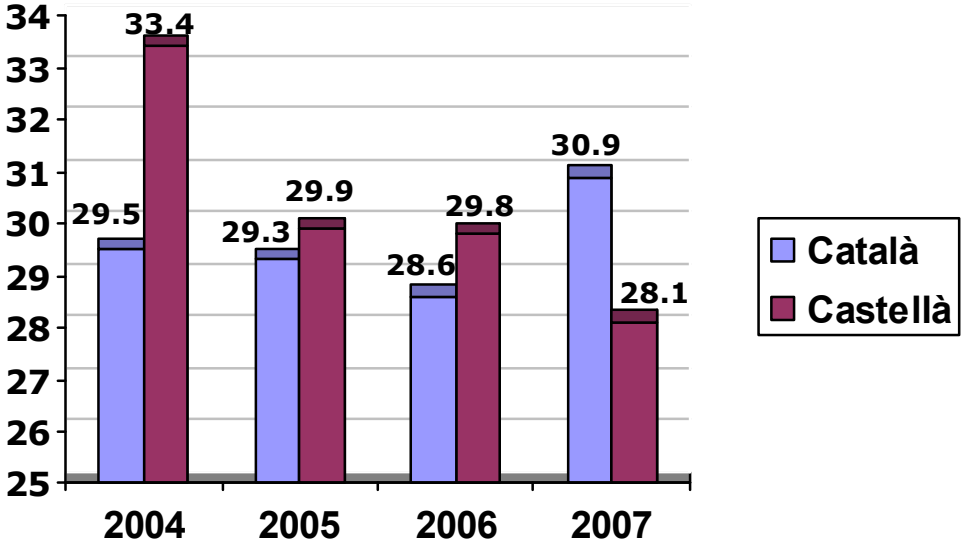
- Aquesta prohibició sobre el català es manté durant 34 anys.

“de les 854.906 sessions de cinema que hi va haver a Catalunya l’any 2007, només el 3% es varen projectar en català”

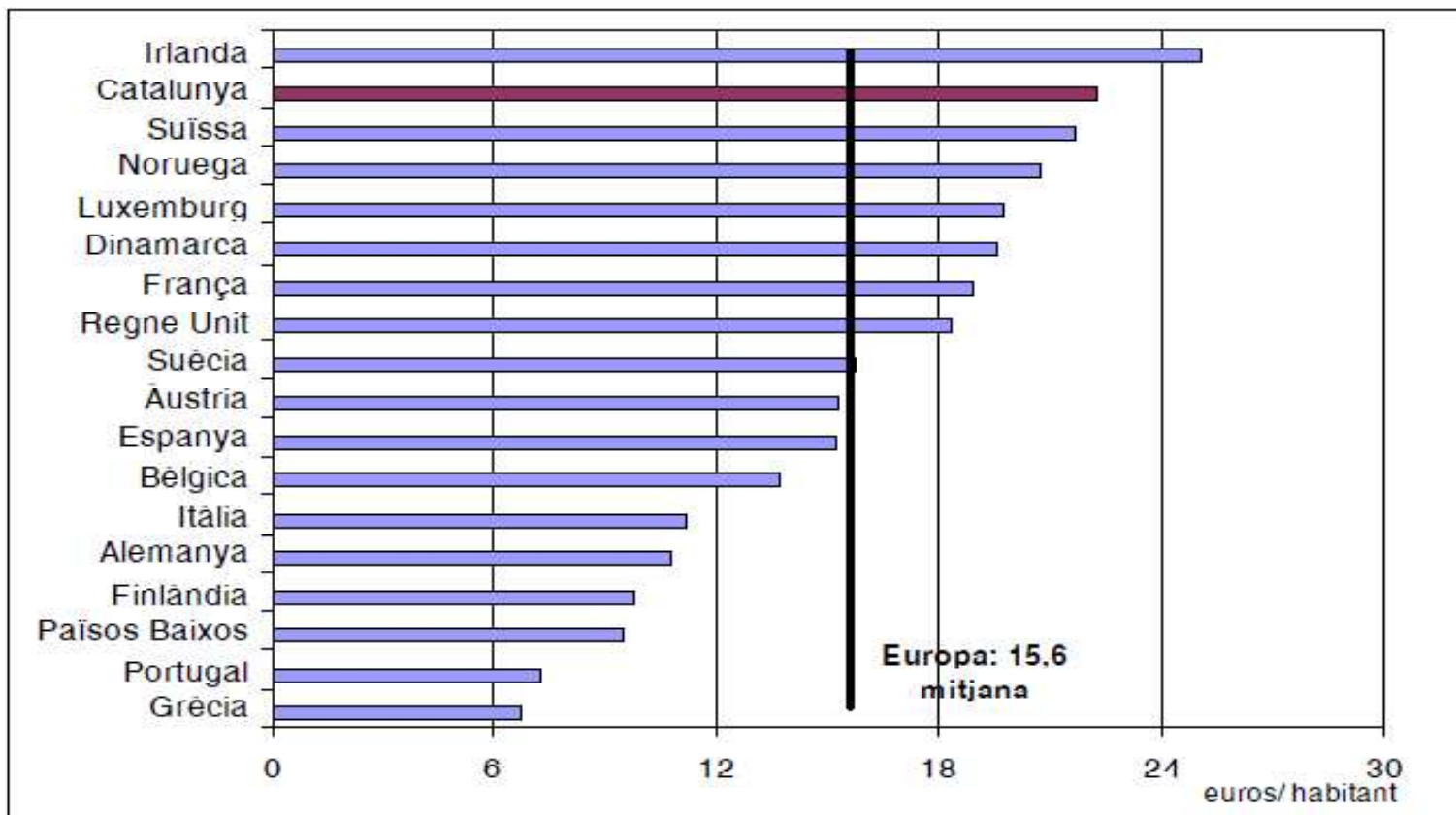

Mitjana d'espectadors per sessió segons versió. Catalunya 2007 (números absoluts)

Font: Institut Català de les Indústries Culturals

Recaptació de cinema per habitant a Europa, el 2004

Font: l'informe *10 anys de cinema. Cinema a Catalunya i Europa. 1994-2004*, elaborat el 2007 pel departament de cultura de la Generalitat de Catalunya.

Pràctiques de les empreses cinematogràfiques en diversos països

Ús de llengües oficials comparables al català en el doblatge/subtitulat de les pel·lícules no nacionals

Llengua oficial	Estat	Nombre de parlants	Ús generalitzat de la llengua pròpia oficial en les pel·lícules doblades/subtitulades al cinema
Txec	República Txeca	9.900.000	Sí
Hongarès	Hongria	9.500.000	Sí
Grec	Grècia	9.500.000	Sí
Català	Espanya	9.100.000	No
Suec	Suècia	7.700.000	Sí
Búlgar	Bulgària	6.200.000	Sí
Danès	Dinamarca	5.000.000	Sí
Finès	Finlàndia	4.900.000	Sí
Eslovac	Eslovàquia	4.600.000	Sí
Noruec	Noruega	4.400.000	Sí
Lituà	Lituània	2.900.000	Sí
Eslovè	Eslovènia	1.700.000	Sí
Letó	Letònia	1.400.000	Sí
Estònia	Estònia	930.000	Sí
Islandès	Islàndia	270.000	Sí

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de *El català, llengua d'Europa*, editat per la Generalitat de Catalunya (2007); la informació continguda als annexos I-VI de *Study on dubbing and subtitling needs and practices in the European Audiovisual Industry* de Media Consulting Group-Peacefulfish, novembre 2007 i respostes donades a la Plataforma per la Llengua dels ministeris de cultura o educació de diversos països.

Pràctiques multilingües en la traducció de les pel·lícules no nacionals en països amb plurilingüisme oficial

Estat	Àrees lingüístiques	Modalitat majoritària i usos lingüístics	Ús generalitzat de la llengua pròpia i oficial en el cinema
Finlàndia	Municipalitats monolingües fineses	Subtitulat en finès / Doblatge en finès les pel·lícules infantils	Sí
	Municipalitats monolingües sueques i municipalitats bilingües (de majoria sueca o de majoria finesa)	Subtitulat bilingüe finès-suec / Doblatge en finès i en suec per les pel·lícules infantils	Sí
Bèlgica*	Regió de la llengua neerlandesa (comunitat flamenca)	Subtitulat en neerlandès	Sí
	Regió de la llengua francesa (comunitat valona)	Doblatge en francès	Sí
	Regió bilingüe de la capital de Brussel·les	Subtitulat bilingüe neerlandès-francès	Sí
Suïssa	Cantons de llengua alemanya	Subtitulat en alemany	Sí
	Cantons bilingües de llengua alemanya i francesa	Doblatge en francès / Subtitulat en alemany	Sí
	Cantons de llengua francesa	Doblatge en francès	Sí
	Cantons de llengua italiana	Doblatge en italià	Sí
	Cantó dels Grisons de llengua alemanya, italiana i romanx	Subtitulat en alemany / Doblatge en italià	Sí*
Espanya	Territoris de parla catalana (País Valencià, Illes Balears, Franja de Ponent i Principat de Catalunya)	Doblatge en castellà	No

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de *El català, llengua d'Europa*, editat per la Generalitat de Catalunya (2007); la informació continguda als annexos I-VI de *Study on dubbing and subtitling needs and practices in the European Audiovisual Industry* de Media Consulting Group-Peacefulfish, novembre 2007 i respostes donades a la Plataforma per la Llengua dels ministeris de cultura o educació de diversos països.

Exemple dels principals cinemes de Brussel·les (70% població francesoparlant, 10% neerlandesoparlant, 20% altres llengües)

<http://www.kinopolis.com/be-fr/index.cfm?PageID=302&cid=KBRU>

<http://www.ugc.be/FR/reservation/ChoixResa.jgi?CINEMA=DEBRO>

Legislacions i suport institucional als usos lingüístics en el cinema en diversos països

---

Letònia

Els llargmetratges cinematogràfics, videofilms i els seus tràilers mostrats en públic han de ser proveïts de veu en off, doblats en la llengua de l'Estat o mostrats amb la pista de so original i subtítols en la llengua de l'Estat d'acord amb el corpus normatiu d'aquesta llengua (article 17.1 de la Llei sobre la llengua estatal, de desembre de 1999)

Quebec

Es poden concedir llicències a les pel·lícules estrangeres en altres llengües si s'exhibeixen, com a mínim, el mateix nombre de còpies doblades en francès, i amb la condició que aquestes últimes estiguin disponibles per als exhibidors al mateix temps que les versions en altres llengües (...) En el cas de les pel·lícules subtítolades, les llicències només es donaran quan els subtítols siguin en francès (art. 23 de la Llei sobre el Cinema del 1983, actualitzada el desembre del 2007)

Finlàndia

Les autoritats competents han de vetllar perquè la pel·lícula sigui subtitulada en les llengües oficials de Finlàndia de manera apropiada per a la distribució de la pel·lícula. Quan la pel·lícula es distribueix amb més d'una còpia, es requereix que aquestes es facin sempre en finès i suec. (Fundació Finlandesa del Cinema, organisme adscrit al Ministeri de Cultura de Finlàndia; 2009)

Eslovènia

Les pel·lícules estrangeres han de ser mostrades públicament amb subtítols en eslovè o sincronitzades a l'eslovè (art.24 de la Llei d'usos públics de la llengua eslovena 86/2004)

Suïssa

Les pel·lícules que estan subvencionades per la Confederació han de ser obligatòriament traduïdes com a mínim en dues llengües (art. 19 de la Llei federal sobre la cultura i la producció cinematogràfiques, de desembre de 2001)

Estat espanyol

La *Llei 55/2007* malgrat és presentada, en el seu preàmbul, com una normativa que persegueix “la promoció de la diversitat lingüística de nuestro país”, estableix com a única mesura de cobertura del català al cinema

“un fondo de ayudas o créditos específicos que serán transferidos en su integridad a los organismos competentes de las Comunidades Autónomas : la dotación que reciba cada Comunidad Autónoma no será superior al 50 % del total de las ayudas que las empresas audiovisuales residentes en dicha Comunidad hayan recibido del Instituto de la Cinematografía y de las Artes Audiovisuales en el ejercicio anterior”

Per tant, en primer lloc, com a mesura lingüística és ineficient ja que només s'estableix una ajuda econòmica parcial enlloc d'un criteri lingüístic per a la distribució de pel·lícules en territori on la llengua és oficial. I en segon lloc, no tindria en compte, per a la provisió d'aquest fons econòmic, les empreses cinematogràfiques que operen a Catalunya però que tenen la seu social a Madrid.

A excepció del què fan altres països amb llengües comparables al català, l'estat espanyol no ha establert cap llei o mesura política que doni la cobertura que necessita el català al cinema per poder garantir els drets lingüístics dels espectadors en el territori on és llengua oficial.

Conclusions

- A l'estat espanyol la situació del català i els drets d'aquesta part de la ciutadania des del Franquisme fins als nostres dies manté una situació d'estancament, i l'exercici del dret i la llibertat de veure cinema en aquesta llengua continuen sent extremament precaris.
- No passa enlloc d'Europa que una llengua oficial comparable, de 9 milions d'espectadors potencials, no sigui la llengua del doblatge o el subtitulat de l'oferta majoritària de les pel·lícules al cinema. L'única excepció és el català.
- A més, en molts països existeixen legislacions que obliguen les empreses cinematogràfiques a l'ús de les llengües pròpies en la traducció de pel·lícules exhibides en el territori on són llengües oficials. Els casos trobats en aquest estudi són Letònia, Lituània, Estònia, Eslovènia, Eslovàquia, Quebec (Canadà), Suïssa i Finlàndia.
- La nova llei que vol aprovar el Govern de la Generalitat de Catalunya no estableix cap precedent, sinó ben al contrari: és habitual als països democràtics legislar sobre els usos lingüístics al cinema o fer polítiques que n'assegurin la presència general de la llengua oficial, en el cas de llengües com el català. El que sorprèn d'aquesta llei és que s'ha elaborat 10 anys més tard del que estava previst, tenint en compte la Llei de política lingüística de 1998.

**P L A T A
F O R M A
P E R L A
L L E N G U A**

Barcelona, gener 2010